COĞRAFYA Sınıf-11

KONU ÜRETİM-DAĞITIM-TÜKETİM

OGM MATERYAL
ORTAÖĞRETİM GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

ÜRETİM, DAĞITIM VE TÜKETİMİ ETKİLEYEN FAKTÖRLER

EKONOMİK FAALİYET UNSURLARI

Üretim	Dağıtım	Tüketim
Mal ve hizmetlerin kullanılabilir duruma getirilmesi faaliyetidir.	Mal ve hizmetlerin tüketiciye ulaştırılması faaliyetidir.	Mal ve hizmetlerin tüketilmesi, kullanılması faaliyetidir.

Fotoğraf: Tüketim

İnsanların yaşamlarının devamı, temel ihtiyaçlarının karşılanabilmesi veya daha iyi yaşam şartlarına sahip olabilmeleri amacıyla yapılan etkinliklerin geneline **ekonomik faaliyet** denir .

Mal ve hizmetlerin bir dizi işlemden geçirilerek kullanılabilir hâle getirilmesi olan **üretim**, yetiştirme (birincil üretim faaliyeti) ve imalat (ikincil üretim faaliyeti) şeklinde ikiye ayrılır. Yetiştirme; tarım, hayvancılık, ormancılık, balıkçılık ve madencilik gibi ihtiyaçların doğrudan veya dolaylı olarak doğadan karşılanmasıdır. İmalat ise sanayi, enerji üretimi ve inşaat sektörü gibi alanlarda ham maddenin çeşitli süreçlerden geçirilerek kullanıma hazır hâle getirilmesi işlemidir. Üretim ve tüketim arasındaki bağ, mal ve hizmetlerin üretim alanlarından tüketim merkezlerine veya tüketiciye ulaştırılması anlamına gelen **dağıtım** yoluyla sağlanır. Günümüzde ulaşımdaki gelişmeler sayesinde hız kazanan dağıtım, hem üretim hem de tüketimde büyük artışa neden olmuştur. Üretilen mal ve hizmetlerin kullanılması olan tüketim ise ihtiyaçların çeşitlenmesinin yanı sıra üretimdeki artış ve dağıtımın kolay olması sonucu büyük bir artış göstermiş, ürünler dünyanın en uzak köşelerinden dahi istenilen yerlere ulaştırılabilmektedir.

Fotoğraf: Üretim

Fotoğraf: Dağıtım

Üretim, Dağıtım ve Tüketimi Etkileyen Doğal Unsurlar

İklim | Bitki Örtüsü | Yeryüzü Şekilleri | Toprak | Ham made ve enerji kaynakları | Su kaynakları

Tarımsal faaliyetler, iklim özellikleriyle sıkı ilişki içerisindedir. Her tarım ürününün yetişme şartlarının farklı olması, dünyadaki ürün çeşitliliğinin de farklılaşmasına imkân tanımıştır.

Tarım ve hayvancılıktan elde edilen ürünler, aynı zamanda sanayide ham madde olarak kullanılmakta ve bazı sanayi tesislerindeki üretim de iklime bağlı olarak değişmektedir. İklim koşullarının ulaşımı ciddi anlamda etkilediğini söylemek mümkündür. Aşırı yağışlar, şiddetli rüzgâr, sis ve don olayı ulaşımda aksamaları da beraberinde getirmektedir. Ayrıca iklim şartları, insanların ihtiyaç duyduğu ürünlerin mevsimsel olarak değişmesine neden olmaktadır.

Yeryüzü şekilleri; üretim, dağıtım ve tüketimi etkileyen faktörler arasındadır. Yeryüzü şekillerinin engebeli olduğu yerlerde tarım alanları sınırlıdır. Yükseltiye bağlı olarak sıcaklığın azalması, tarımsal üretimi azaltmakta ve eğimli arazilerde sanayi tesislerinin kurulmasını güçleştirmektedir. Yeryüzü şekillerinin engebeli olması, ulaşımı zorlaştırarak ham maddenin ve üretilen ürünlerin taşınmasını zorlaştırır.

Toprağın verimli olması, tarımsal faaliyetleri doğrudan etkilemekle birlikte bitki örtüsünün gelişmesi üzerinde de belirleyici rol oynamaktadır. Toprak, aynı zamanda bazı sanayi kollarına ait ham madde ihtiyacının karşılanmasında da önem arz etmektedir.

Ham madde ve enerji kaynaklarının fazla olduğu alanlar, aynı zamanda önemli üretim sahaları olarak dikkat çekmektedir. Özellikle Sanayi Devrimi'yle birlikte gelişen demir-çelik sanayisinin genellikle taş kömürü bakımından zengin alanlarda kurulduğu görülmektedir.

Su kaynakları, tarımın can damarı olarak üretimde artış ve çeşitliliği de beraberinde getirmektedir. Ayrıca balıkçılık için olmazsa olmaz olan bu kaynaklar, yeryüzü şekillerinin elverişli olduğu alanlarda önemli hidroelektrik üretim sahaları durumundadır. Nükleer ve termik santraller ile demir-çelik fabrikaları gibi bazı sanayi tesisleri, gerekli üretimi gerçekleştirebilmek için bol miktarda suya ihtiyaç duyar. Ayrıca su kaynakları üzerinde gerçekleştirilen ulaşım faaliyetleriyle üretilen ürünlerin ihtiyaç duyulan yerlere dağıtımı sağlanmaktadır.

SORULAR

SORU 1:

Üretim, dağıtım ve tüketim faaliyetleri doğal ve beşeri unsurlardan önemli ölçüde etkilenmektedir.

Buna göre aşağıdakilerden hangisi beşeri özellik taşır?

A) Toprak- iklim- yeryüzü şekilleri
B) Su kaynakları- toprak- iklim
C) Sanayi- sermaye- reklam
D) İnsan kaynakları- madenler- teknoloji
E) Moda- Enerji kaynakları- Ulaşım

Cevap: C

SORU 2:

Aşağıda verilen gelişmelerden hangisi üretim ve tüketim faaliyetlerini doğrudan <u>etkilemez</u>?

A) Teknolojisi gelişen cep telefonları ile parasal işlemlerin hız kazanması
B) Vejeteryan beslenmenin artmasıyla soya üretiminin hız kazanması
C) Çernobil nükleer kazasından sonra ülkemizde çay ve fındık üretiminde dalgalanmalar yaşanması
D) Bankaların uyguladığı faiz oranlarına göre konut ve otomobillere olan taleplerin değişmesi
E) GDO 'lu ürünlerin insan sağlığına zarar vermesi

Cevap: E

SORU 3:

Kısa mesafede bozulabilen hammadde ürünlerini işleyen fabrikalar genellikle hammadde kaynağına yakın yerlerde kurulur.

Buna göre aşağıdaki sanayi tesislerinden hangisi hammaddeye yakın yerlerde kurulmuştur?

A) Demir Çelik
B) Çimento
C) Dokuma
D) Çay
E) Boya

Cevap: D